

8. MÄRTS 2006 „Pärnu Postimees“

Järgmisel nädalal on Haapsalus õudus- ja kummitusfilmide festival, millega korraldajad loodavad suvituslinnale talvelgi elu sisse puhuda.

Priit Volmer ja Jassi Zahharov Estonias esietendunud René Eespere ooperis "Gurmaanid – 2".

Peeter Langovits/Postimees

Himu, agarus ja veri "Gurmaanides"

Toomas Kuter

Lugu on hõrk ja kohati šokeeriv. Inimene on riigis, mis on

TEATER

Himu, agarus ja veri "Gurmaanides"

Toomas Kuter

Iga uue teose tulekul sellisesse väikesesse kultuuriruumi nagu Eesti on vaieldamatult suur tähtsus ja see väärib tervikuna kajastamist ning heasoovlikust.

Igast niisugusest sündmusest möödamine ja selle märkamata jätmise võrdub kultuuriloo seisukohalt tragöödiaga. Au ja kuulsus kõikidele loovisiksustele, kes tänapäeva Eesti kaootilisuses veel tõeliste väärtuste juurde pöörduda suudavad!

Eelmisel nädalal toimus Rahvusoperis Estonia taas kord kultuuriajalooline sündmus: rambivalgust nägi René Eespere ooper "Gurmaanid – 2", mille maailmaesietekanne oli 3. märtsil.

Allegooria ja alltekstid

Ooperi "Gurmaanid" sisu pole sugugi tavapärane ega üheselt arusaadav. Pärast Preestri (Priit Volmer) avaakordi, milles ta Püha Piibliga sõna otseses mõttes maiustab, toimub suur Londoni oksjon, kus kunstigurmaanid haruldasi taieseid eestimaaalasele niisama haruldaste hindadega omandavad. Botticelli Dante portree ostab kümne miljoni naelsterlingi eest Paruni (Jassi Zahharov) sõber Sebastian (Rauno Elp).

Iga teos, olgu tegu verbaalse, muusikalise või kujutava vormiga, alustab pärast ilmumist iseseisvat teekonda, mille lõpptulemit ei oska aimata. Sama võib öelda Eespere "Gurmaanide" kohta. See on huvitav ning tõsiselt võetav ooper, kuid seda, milline roll saab tal olema rahvusoperi repertuaaris, Eesti kultuurimaastikul, rahvusvahelises kultuurikontekstis, ei suuda ennustada keegi.

Lugu on hõrk ja kohati šokeeriv, kusjuures ooperi iga vaatus on šokeeriv omamoodi ja uues võtmes, mis omakorda muudab etenduse mitmetahuliseks ning alltekstirohkeks.

Dante portree on langenud kahe gurmaani ohvriks, kes Preestrit külla oodates söömaorgiaks valmistuvad.

Püha isa saabudes asutaksegi põhitegevuse juurde ning õhtu naelaks osutub ohtrate juurviljade ja maitseainetega pikitud Dante portree. Pärast kulinaarset nautingut palub Preester Dante patusele hingele õnnistust. Selles stseenis on eriti võluv Jassi Zahharov, kelles gurmaanluse ühetähenduslikult pühadusest võitu saab.

Üldse on "Gurmaanides" rohkelt allhoovusi ja mõtlemisainet. Teksti autorid Ervin Õunapuu (I, II vaatus) ja René Eespere (III vaatus) on kirjutanud loo, milles võimalik näha pea kõike soovitatavat, sõltuvalt vaataja suundumustest ning fantaasialennust.

Kes tahab, leiab siit koomikata, groteski ja pikantselt võrtsikaid nalju, kes ärevaid kokkupuutepunkte tänapäevaga, mis paraku sugugi lõbusateks ei osutu, vaid pigem traagilise alatooni võtavad, kes aga juhtuva ajaloolis-filosoofilisse prismsse asetab ning erilisele ja taas šokeerivale äratundmisele jõuab. Võimalusi on rohkemgi.

Sellest rakursist võetuna arvestavad autorid nüüdisaegse maailma reeglitega.

Koloriitsed karakterid

Ooperi tegevustikus aga ilmuvad uued olulised nüansid. Nimelt selgub, et gurmaanid pidid leppima Botticelli Dante portree koopja kulinaarse töötlemisega. Sebastian vedas Parunit ja Preestrit alt, viies neile koopja. Originaali hoiab enese valduses Vürstinna (Riina Aireenne), kes peale kõige Sebastiani emaks osutub. Parun ei ela toimu-
nult üle ja tapab Sebastiani.

TEATER

"Gurmaanid – 2"

René Eespere

Ooper kolmes vaatuses

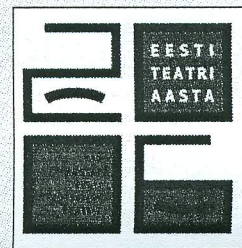
Dirigent Arvo Volmer

Lavastaja ja kunstnik Ervin Õunapuu

Osades Jassi Zahharov, Priit Volmer,

Rauno Elp, Riina Aireenne, Mart Madiste.

Maailmaesietendus 3. märtsil Rahvusoperis Estonia.

Siinkohal on kõik ülimalt seebiooperlik, meenutades meie argipäevadest lahutamatu teleseeriale.

Muusika iseenesest eeldab solistidelt päris palju. Puuduvad tavapärased *legato*-ariad, meloodilised numbrid ja stseenid, millega ooperipubliku hellitatud kõrvad ja tundlikud südamed harjunud. Samal ajal on palju pingestatust, draamaatilisi käike, *parlando*-tekste, suuri diapasonihüppeid ja pooltoone. Seda arvestades võiks "Gurmaanidest" rääkida kui muusikalise draama, mis omakorda annab solistidele peale laulmise artistlikku vabadust, mida kõik selles etenduses osalenud lauljad oskuslikult kasutasid.

Parun ja Vürstinna hulluvad, mistõttu tegevus areneb kinnises asutuses. Sealne Doktor aga osutub Preestriks eneseks, kes Parunit toidab leivaga, mida ta hellitlevalt Leonardo da Vinci pasteediks nimetab. Kulinaarsed nautingud omandavad arusaamatu staadiumi ruumilis-ajalise piiratud primitiivsusele, mistõttu Parunit haarab uuesti verejants.

Kõik "Gurmaanide" karakterid on koloriitsed, võimalusi pakuvad ning artiste innustavad, mistõttu enamiku sellel õhtul üles astunud lauljate puhul saab kasutada sõnapaari "huvitav rollilähendus".

Vokaalseltki olid partiid ühtlaselt hästi ette kantud, seepärast ei

tahaks kedagi teistest esile tõsta.

Nii Jassi Zahharovi Parun, Priit Volmeri Preester-Doktor, Rauno Elpi Sebastian kui Riina Aireenne Vürstinna panid harjumatus kontekstis end kuulama, seda enam, et tavaliselt oleme neid näinud klassikalistes ooperirollides. Viies solist, Oksjonipidaja-Sanitar Mart Madiste mõjus positiivselt esimese vaatuse oksjonistseenis.

Ooperigurmaanlus

Kõik lõpeb kord ning raamina astub enne eesriide langemist publiku ette taas Preester, maiustades aplalt pühakirjaga.

Õunapuu lavastus ja kunstnikutöö on lihtne, psühholoogiaga hästi haakuv. Mõtlemiseks jääb ruumi, samuti toimuvasse süvenemiseks. II vaatuses näidatakse vaatajale läbi kaamerasilma lõiku Tartu maanteest Tallinnas, mis on ju huvitav, kuigi üldiselt on sel detailil kaldumus muutuda liiga huvitavaks, mistõttu laval juhtuv võib kohati teisejärguliseks jääda.

Eespere muusika on orkestrile suhteliselt tihe. Koori osa on väike, vaid I vaatuse oksjonistseen. Põhirõhk lasub solistidel ja muidugi ooperi sisul, millest arusaamiseks hulgaliselt variatsioone jagub.

Ning ärgem unustagem, et tavapärase gurmaanluse kõrval eksisteerib üpris sageli ooperigurmaanlus, mille taust veel palju avastamisruumi pakub.